

Özel Eğitim Gündemi

Bu Sayıda

Özel Eğitim Öğretmeni Olmak

Öğretimi Uyarlama: Öğretimle İlgili Yüksek Etkili Uygulamalar

Haber

Kitap Önerisi

Araştırma Önerisi

Özel Eğitim Öğretmeni Olmak

YKS (Yükseköğretim Kurumları Sınavı) sonuçlarının açıklanmasıyla birlikte bir bölüme kayıt yaptırmaya hak kazanan öğrenciler ve aileleri için uzun ve zorlu bir koşunun yeni bir etabı başlamış oldu. Kayıt işlemleri, yurt başvurusu yapılması ya da kiralık ev aranması, üniversite kampüsünün ve olanaklarının keşfedilmesi gibi işler bugünlerde pek çok gencin temel uğraşları arasında. Heyecan, merak ve bazen de zorluk içeren bu uğraşlar üniversite hayaline kavuşan öğrenciler için yeni bir hayat anlamını taşıyor.

devamı s.2

İyi bir iş sahibi olarak yaşam standartlarını yükseltmenin yolunun üniversite mezunu olmaktan geçtiğinin düşünülmesi, liseden mezun olan gençlerin neredeyse tamamının üniversiteye girmek istemesiyle sonuçlanıyor. Üniversiteye girememiş olmanın yaratacağı sosyal ve duygusal baskı da gençlerin mutlaka bir bölüme girebilecek şekilde seçimler yapmalarına yol açıyor. Sonuç olarak üniversite tercihi yaparken hangi mesleğin severek yapılacağı ya da bireysel özelliklere uygun olduğu değil zorlu bir süreç sonunda kazanılan puanın boşa gitmeyeceği (!) ve bitirdikten sonra iş bulma olasılığı yüksek olan bölümleri seçme yönünde bir eğilim ortaya çıkıyor. Oysa yanlış meslek seçimi hayat boyu sürececek sorunların başlangıcı olabilir. Özellikle özel eğitim öğretmenliği gibi özveriyle ve severek yapılması hem öğretmen hem de öğrenciler açısından son derece önemli olan bir mesleği seçerken iki kere düşünmek şart.

Özel eğitim öğretmenliği bölümlerini tercih eden öğrenci sayısına paralel olarak özel eğitim bölümlerinin sayısı da giderek artıyor. Bölümün popülerliğinin artmasında mezun olduktan sonra iş bulma (devlet okullarına atanma) olasılığının oldukça yüksek oluşu önemli bir rol oynuyor. Bu durum, iş bulmayı öncelikli hedef olarak görerek bölümü seçen bazı öğrencilerin üniversitenin ilk yıllarında hayal kırıklığı ya da kafa karışıklığı yaşamasının temel nedenlerinden. Bu öğrencilerin bir kısmı üniversite diploması almak amacıyla bölümü bitireceğini ama sonrasında başka işler yapmak istediğini dile getirirken bir kısmı yeniden üniversite sınavına hazırlanmaya başlayabiliyor. Bölümü severek tercih eden, küçük yaşlardan beri öğretmen olmak istediğini söyleyen ya da yakın çevresinde özel gereksinimli bir birey olduğu için bu mesleği özellikle istediğini belirtenlerin sayısı da elbette oldukça fazla.

Özel eğitim öğretmenleri, bir kısmı özel eğitime has olan çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanarak özel gereksinimli öğrencilerin bireysel özellik ve gereksinimlerine en uygun ve nitelikli eğitimi alabilmeleri için çalışıyorlar. Özel gereksinimli öğrencilerle çalışmanın zor tarafları olsa da oldukça keyifli tarafları da var; her meslekte olduğu gibi. Önemli olan mesleği severek yapmak, daha iyi yapabilmek için de gelişmeye açık olmak...

Bu sayıda bölümümüzün ilk mezunlarından Ceren KURTOVA ile özel eğitim öğretmeni olmak hakkında konuştuk. Bu yıl üniversiteye başlayacak gençler gibi Ceren de benzer heyecanları, kaygıları, umutları yaşadı mutlaka. Acaba ona özel eğitim öğretmenliği lisans programı ve mezuniyetten sonraki yıllar neler getirdi, bunu Ceren'in sözcükleriyle öğrenelim.

Özel Eğitim Bölümü'nü seçme kararını nasıl aldınız, etkili olan faktörler nelerdi?

Öğretmen olmak çocukluk hayalimdi. İlkokul çağında hayali öğrencilerime duvarlara astığım resim kâğıtlarını tahta yaparak ders anlatırdım. Lisede okulumuzda görme engelli bir arkadaşımız vardı sınav dönemlerinde ona soruları okumakta yardımcı oluyordum sanırım onunla arkadaşlık kurdukça öğretmenliği bu alanda yapmak istediğimi netleştirdim.

Mezuniyetin ardından atanmaya kadar ne kadar süre beklemeniz gerekti?

Bekleme sürem olmadı mezun olunca atandım hemen.

Kaç yıldır özel eğitim öğretmeni olarak çalışıyorsunuz?

7 yıldır.

Yetersizlikten etkilenmiş çocukların öğretmeni olmayı nasıl tanımlarsınız?

Sabırlı ve merhametli olmak diye tanımlayabilirim.

Özel eğitim bölümü öğrencisi ve özel eğitim öğretmeni olarak yaşadığınız deneyimlere dayanarak aşağıdaki sorularla ilgili görüşlerinizi belirtir misiniz?

a)Özel eğitim bölümünü seçmeyi düşünenler bu kararı alırken nelere dikkat etmeli?

Öncelikle bir özel öğrenciyle tanışmalılar. Bir rehabilitasyon merkezi ya da özel eğitim uygulama okuluna gidip öğrencileri gözlemlemeliler. Çocuklara karşı sabırlı, anlayışlı ve merhametli olmaları en büyük etken, bunu yapabileceklerinden emin olmaları gerek. Bir harfi bir sene boyunca öğretmeyi ya da bugün öğrendikleri bir şeyi sabah unutup geldiklerinde tekrar öğretebilmeyi yani bu sabrı gösterebilmeyi göze almaları gerek. Bir de işin şiddet boyutu var. Maalesef ki saldırgan davranışa sahip çok öğrenci var. Bir öğrenci onu ısırduğunda ya da canını yakacak başka bir davranış sergilediğinde sakın kalabilmeyi başarabilmesi gerek. Tuvalet eğitimi olmayan, yemek yeme becerisine sahip olmayan, kişisel bakımlarını yapmayı bilmeyen öğrenciler olacak; onlara tüm bunları öğretebilmeleri ve bu konuda vazgeçmemeleri gerek. Kısacası her konuda kendilerinden emin olmaları lazım.

b)Özel eğitim bölümünde okuyan öğrenciler mesleğe hazırlanırken nelere dikkat etmeli, neler yapmalı?

Gözlem yapmaları çok önemli. Her fırsatta rehabilitasyon merkezlerine, alt sınıflara, uygulama okullarına gidip gözlem yapmalılar. Deneyim kazanmaları gerekli. Okulda öğrendiğimiz bilgileri sahada uygulayabilmek için ne kadar çok deneyimli olurlarsa o kadar kolay olur her şey.

c)Özel eğitim bölümlerinde daha nitelikli öğretmen yetiştirmek için nelere dikkat edilmeli? Yapılması gereken değişiklikler var mı?

Bizim üniversitemizin bence en güzel yanı birinci sınıftan itibaren bizi gözleme göndermiş olmaları. Her okul grubuyla gözlem yapma imkânı bulduk. Diğer üniversitelerde bu sadece son sınıfta staj adı altında gerçekleştiriliyor, bu da sahaya deneyimi daha az öğretmenlerin geçiş yapması demek oluyor. Her sene olmasa bile özellikle birinci sınıfta gözlem yaptırılmalı öğretmen adaylarına, çünkü birçok kişi bölüme atanma kolaylığı olduğu için başvuruyor. Öğrencilerle ilk karşılaştıklarında yapamam bu mesleği düşüncesinde olanlar için vazgeçmek başka bölüme geçiş yapmak daha kolay olacaktır. Son sınıfta staj döneminde yapamam diye düşünenler olsa bile yolun sonunda oldukları için vazgeçmek istemeyebilirler. Bu gibi durumları önlemek için ilk seneden başlayarak stajlara, gözlemlere gidilmeli.

d)Yetersizlikten etkilenmiş çocuklarla çalışan öğretmenlerin mesleklerini sürdürürken karşılaştıkları zorluklar nelerdir?

1-Alan öğretmeni yetersizliği

2-Eğitim kurumu yetersizliği

Afyon Sandıklı'da görev yapıyorum. İlçede bir tane eğitim uygulama okulu var. Alt sınıf olmadığı için hem ağır zihin engelli hem de hafif zihin engelli bireyler aynı sınıfta eğitim görüyor. Bu da eğitimin kalitesini düşürüyor.

Ayrıca yakın çevrede bulunan tek okul olduğu için 1-1,5 saat uzaklıktaki başka ilçeden gelen öğrenciler var. Özellikle kış mevsiminde sabahları kardan dolayı ulaşım aksadığından okula 2-3 saat geç geliyorlar, okula gelmek için sabah 5'te uyanması gereken öğrenciler var. Bu da öğrenci için kolay değil. Okula her gün uyukulu gelen öğrenciler var. Bu da eğitimde kalite düşüklüğüne sebep oluyor.

3-Uygun okul, sınıf ortamı yetersizliği

Okulların tek katlı, okul ortamının, sınıfların öğrencilere zarar vermeyecek şekilde düzenlenmesi gerek. Hala kenarları sivri köşeli masa ve sandalyelerin olduğu sınıflar var, en basit örneklerle anlatmak gerekirse.

4- Uygulama ortamı yetersizliği

Öğrenciye özellikle toplumsal uyum becerileri dersi kapsamında bir şey öğretmek isterken uygulama yapacak alan eksikliği var. Bu yüzden eğitim uygulama okullarına uygulama evlerinin yapılması gerekli.

e)Eğitim ortamlarında yetersizlikten etkilenmiş çocuklara daha nitelikli eğitim verilebilmesi için yapılması gerekenler nelerdir?

Biraz önce bahsettiğim gibi uygulama evlerinin yapılması bence çok önemli. Öğrenci yaparak yaşayarak öğrenirse, pratik yapma imkânı olursa beceriyi daha kolay kazanıyor.

Materyal çeşitliliğinin artırılması da gerekli. Mesleğe ilk başladığım yıllara göre materyal konusunda Milli Eğitim Bakanlığı daha çok destek veriyor. İlk başlarda hiç materyal bulamazken şimdi okula bir-iki adet şekilde materyaller gönderiliyor ama aynı anda kullanılmak istenildiğinde yeterli gelmiyor. Bu yüzden okullarda hem materyal sayıları hem de çeşitliliği artırılmalı.

Doç. Dr. Nevin GÜNER YILDIZ

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü

Öğretimi Uyarlama: Öğretimle İlgili Yüksek Etkili Uygulamalar

Bu yazının amacı, yüksek etkili uygulamalardan öğretimle ilgili yoğun öğretim, gereksinimi kadar yardım etme (scaffolding) ve kesin öğretimden (explicit instruction) yararlanarak var olan öğretim planlarında yapılan uyarlamaları, özel tasarlanmış öğretimi ve yüksek etkili uygulamaları betimlemektir.

Özel eğitim öğretmen adayı Füsün Hanım dördüncü sınıf kazanımlarına uygun sözlü problemlerle ilgili ders planı hazırlamıştır. Hazırlanan dersin planına göre yapılan öğretimden sonra sınıfta 24 öğrenciden altısının sözlü problem çözmeye önemli eksikleri vardır. Özellikle, sözlü problemlerde soruları ve çözmek için doğru stratejiyi belirleyemedikleri gözlenmiştir. Öğrenciler problemde verilen tüm sayıları çoğunlukla daire içine almış; en son kullandıkları problem çözme işlem süreciyle, çok az akıl yürütme ve açıklamaya yer vererek, problemleri çözmüştür. Açıkça, öğretim programında yer alan problem çözme yöntem ya da stratejisi bu altı öğrencinin üst düzey problemleri çözmelerini kolaylaştırmamıştır. Başarılı bir şekilde problemleri çözmeyi öğrenmeleri için özel tasarlanmış öğretime, diğer bir deyişle iyileştirilmiş öğretime gereksinim vardır.

Özel Tasarlanmış Öğretim

Özel tasarlanmış öğretim, sınıfta, kurumlarda, evde ve hastanede yetersizlikten etkilenmiş kişinin eğitimini ve benzersiz gereksinimlerini karşılamak için tasarlanan öğretimdir. Öğretim tasarımını, kapsamını ve niteliğini yetersizlikten etkilenmiş ya da öğrenme güçlüğü olan kişinin var olan öğretim programının kazanımlarından yapabildikleri ve gereksinimleri belirlemektedir. Kişinin gereksinimlerine göre de var olan öğretim programının içeriği, süreçleri, ortamı ve sunumunda uyarlama yapılarak öğretim tasarlanmaktadır. Özel tasarlanmış öğretimdeki amaçların gerçekleşmesinden sorumlu ve sağlayan meslek elemanı özel eğitim öğretmenidir. Yukarıda anılan altı öğrencinin çözebildiği sözlü problemlere göre değişim problemlerini öğrenmeye gereksinimleri olduğu belirlenmiştir. Bu da, yetersizlikten etkilenmiş ya da etkilenmemiş olsunlar, öğrencilerin değişim problemleri stratejisini anlama ve uygulamaları için var olan öğretim programının problem çözme ünitesinin içeriği, yöntemi, sunumu ve öğretim ortamında uyarlama yapmayı, özel tasarlanmış öğretimi, gerektirmektedir. Yukarıda anılan altı öğrenci için değişim problemleri stratejisinin öğretim tasarımında yararlanılan yüksek etkili uygulamalardan öğretimle ilgili yoğun öğretim, gereksinimi kadar yardım ve kesin öğretim uygulamaları aşağıda örneklenmiştir.

Füsün Hanım, öğrencilerin gereksinimi olan sözlü problemlerden değişim problemlerini çözme stratejisini altı öğrenciye öğretmek için yoğun öğretime yer vermiştir. Yoğun öğretim nedir?

Yoğun Öğretim

Yüksek etkili uygulamaların öğretimle ilgili uygulamalarından biri yoğun öğretimdir. Var olan öğretimle, yeterli ve beklenen düzeyde akademik başarıya ya da sosyal, duygusal davranışlarında ilerleme gerçekleştirememiş kişinin gereksinimini karşılamak için küçük grupta, iyileştirilmiş öğretime yer vererek, gün ve hafta içinde öğretim oturumlarının süresini artırmadır. Yoğun öğretim araştırma destekli iyileştirilmiş öğretime yer verilmesine rağmen kişi yeterince ilerlemediğinde özellikle düşünülmektedir. Öğretimin yoğunluğunu, iyileştirilmiş öğretimle sağlanan ilerlemelerin düzeyi belirlemektedir. Fuchs ve diğerleri (2017) öğretimin yoğunluğunu arttırmanın birçok yolunun olduğunu belirtmiştir. Bu yollardan biri "doz"unu artırmadır. Anlamı da iyileştirilmiş öğretimden yararlanan gruptaki öğrenci sayısını azaltma ve öğretim oturumlarının süresi ve sıklığını artırmadır. Öğrenciye tepkide bulunarak öğretime katılma ve olumlu geri bildirim alma fırsatı vermedir. Öğrenmeleri artırmak için yoğun öğretimin bir diğer yolu da " karmaşıklığı azaltmadır"; öğretimi ve sunumu yalınlaştırmadır. Özel tasarlanmış öğretim programıyla kazandırılmak istenen öğretme işinin önkoşul becerilerini öğretim planına ekleme karmaşıklığı azaltmaya örnektir. Model olma sırasında açık, özlü ve tutarlı bir dili kullanma; öğrencilerin doğru tepkilerine bağlı olarak verilen ipuçlarını sistematik silikleştirilme; aralı ve eklemeli gözden geçirmeye yer verme gibi kesin öğretimin öğelerini ekleme de karmaşıklığı azaltmadır. Genellikle kişinin iyileştirilmiş yoğun öğretimden yararlanmaya olan gereksinimi, özel eğitimden yararlanma kararının alınmasına ve özel eğitime sevk edilmesine yol açmaktadır.

Altı öğrencinin ortak gereksinimi olan değişim problemlerini anlama ve çözme kazandırmak özel tasarlanmış öğretimin amacıdır. Füsun Hanım önce "Ne biliyorum? Neleri bilmem gerekiyor? Bu problemi nasıl çözerim?" sorularını yanıtlamayı kazandırmayı amaçlamıştır. Bunun için ilk iki problemin yanına "Ne biliyorum? Neleri bilmem gerekiyor? Bu problemi nasıl çözerim?" sorularını görsel hatırlatıcılar, işaretler olarak yazarak öğrencilere gereksinimi kadar yardım etmiştir. Gereksinimi kadar yardım etme (scaffolding) nedir?

Gereksinimi Kadar Yardım Etme

Yüksek etkili uygulamaların öğretimle ilgili uygulamalarından biri de gereksinimi kadar yardım etmedir. Gereksinimi kadar yardım etme, kişiye gereksinimi kadar işaret ve ipuçlarını sistemli şekilde kullanarak öğrencinin öğrenme işini yapmasına yardım etme ve silikleştirmeye yer vererek de bağımsız yapmasını sağlama işidir. Değişim problemlerini anlamayı, akıl yürütmeyi ve çözümünü altı öğrenciye kazandırmak için gereksinimi kadar yardım etme aşağıda örneklenmiştir.

Füsun Hanım, görsel işaret olarak ilk iki sözlü problemin yanına "Ne biliyorum? Neleri bilmem gerekiyor? Bu problemi nasıl çözerim?" sorularını yazmıştır. İlk probleme göre, soruları sırayla bir kaç kere yanıtlayarak açıklamış, akıl yürütmeyi örneklemiş ve denklemin yazımına model olmuştur.

İlk probleme göre probleme iliştilmiş soruları bir kaç kez yanıtlayarak akıl yürütmeye ve problemin denklemini yazmaya model olan öğretmen ikinci probleme geçmek yerine, öğrencileri kendi aralarında eşleştirmiştir. Problemin yanına iliştilmiş soruları kendisinin yanıtladığı gibi eşlerden birinden eşine, soruları açıklayarak yanıtlamasını ve denklemini yazmasını istemiştir. Öğrencilerin sözlü problemin yanında yazılı olan soruları eşlerine yanıtlamalarını dikkatle izlemiştir. Öğrenci tepkileri, Füsun Hanım'a, onların gereksinimi olan ipucu, yardım ve silikleştirme düzeyini belirlemeye yardım etmiştir.

İkinci problemin yanında yazılı olan üç sorunun her birini, eşlerden biri diğerine sesli yanıtlayarak açıkladıktan ve problemin denklemini yazdıktan sonra, eşlerden birinin grup ile paylaşması için ayrıca yönlendirmiştir. Böylece, öğretmen, birinci sözlü problemde öğrenciden yazılı soruları yanıtlamasını istemeye son vermiş ve sözel ipuçlarını silikleştirmeye başlamıştır. Problem çözme stratejisinin uygulanmasına öğrencinin katılımını artırmıştır. Bu düzenleme ayrıca öğretmene, öğrencilerin stratejiyi anlama düzeyini doğrulama fırsatı vermiştir. Öğrenci görsel işaretlerden yararlanarak soruları yanıtlama ve probleme ilişkin akıl yürütmede başarılı olduğunu gösterdiğinde Füsun Hanım, öğrencileri üçüncü problemde her sayının temsil ettiğini açıklama ve problemin yapısını belirtme ve denklemini yazmadan sorumlu tutmuştur.

İlk iki sözlü problemde yanıt verilmiştir. Öğrenci problemi çözmek için uğraşmamıştır. Problemi çözmek, yanıtını bulmayı düşünmek zorunda kalmamıştır. Problemlerde yanıtı gömülü verme, öğrencinin görsel işaretleri izleme, problemde verilen ve istenene ilişkin akıl yürütme ve denklem oluşturma üzerinde odaklanmasını ama problemi çözme üzerinde odaklanmaması, en azından azaltması umulmuştur. Problem çözmeyi yalınlaştıran bu yardım, öğrencinin görsel işaretler, açıklamalar, problem yapısına ilişkin akıl yürütme ve denklem kurma üzerinde odaklanmasını sağlamıştır. Sözlü problemlerde yanıtı gömülü verme öğrenciyi sayı ve sayılarla bir işlem yapma eğiliminden uzak tutmuştur.

Öğrenciler değişim probleminin gerektirdiği denklemi kurmada ustalaştığından üçüncü ve dördüncü problemlerin yanıtı verilmemiştir. Yanıt bulmaları istenmiştir. Sonra da benzer problemlere çokça yer verilmiştir. Problemlerin yapısını korumak, benzerliğini sağlamak için sadece ağaçlar, çalılar, çiçekler gibi varlık ve metre, santimetre gibi birim türleri değiştirilmiştir. Aynı tür problem yapısını kullanma öğrencinin problemin yapısal özelliğini (örneğin, verileni, verilende oluşan değişimi -artışı-, sonraki değişimi-artışı, toplamı) anlamasını kolaylaştırmıştır. İzleyen derslerde karşılaştırmalı sözlü problemler gibi farklı problem yapıları sunarak, problemlerin yapısının özelliklerini anlama ve karışık sunulardan yararlanarak farklı sözlü problemleri ayırma fırsatı yaratma planlanmıştır.

Öğrencilere, üçüncü problemin tamamında, azaltılmış ipucuyla, soruları yanıtlayarak denklemi kurma ve problemi çözme fırsatı verilmiştir. Yanıtlanması gereken üç soruyu ve yanıtlarını problemi çözmeden önce soran Füsun Hanım artık her bir öğrenciden bağımsız denklemi kurma ve problemi çözmesini istemiştir. Problemin çözümü tamamlandıktan sonra da denklemi nasıl yazdığını ve sonucunu bulduğunu eşile paylaşmasını istemiştir. Sonra, öğretmen çözümleri grupta tartışmış ve yanlış anlamalara açıklık getirmiştir. Öğrencilerin azaltılmış ipucuyla stratejiyi uygulayarak problemi çözebildiklerini gözledikten sonra sözel ipuçlarına da yer vermeden sonraki problemleri bağımsız çözmelerini istemiştir.

Fusun Hanım yoğunlaştırılmış öğretime ihtiyacı olan öğrenciyi belirlemek için her bir problemten sonra öğrencilere bağımsız çözmeye hazır olup olmadığını sormuştur. Ayrıca, öğrencilerin problemi bağımsız çözümedeki başarı düzeyini görmek için iki ek problemi çözmelerini isteyerek ölçümlemeye yer vermiştir. Küçük grupta gereksinimi kadar yardım edilerek yapılan öğretimin etkililiğini ve yoğun öğretime gereksinimi olan öğrencileri belirlemek için ölçümleme sonuçlarından yararlanılmıştır.

Küçük grupta görsel işaretlerden yararlanarak gereksinimleri kadar yardım almış öğrencilerden dördü birkaç ek oturumdan sonra verilen değişim problemlerinin denklemini bağımsız yazarak problemleri çözmüştür. Ancak, öğrencilerden ikisi değişim problemi stratejisinin basamaklarını problemlerde kararlı uygulayamamıştır. Bu da öğrencilerin daha fazla yoğun öğretime gereksinimi olduğunu göstermektedir. Daha yakından yapılan gözlemlere göre iki öğrencinin değişim problemlerini çözmek için gereken toplama işleminin önemli ön koşul becerilerinden olan rakamları toplamayı her zaman doğru olarak yapamadıkları ve akıcı olmadıkları bulunmuştur. Gereksinimleri olan rakamları her zaman doğru toplamayı kazandırmak için ek öğretim süresi belirlenmiştir. Özel eğitim bölüm başkanı Suna Hanım ve Fusun Hanım, bu iki öğrenci için yoğun öğretimin dozunu yükseltmek gerektiğinde uzlaşmıştır. Bunun için bu öğrencilere daha fazla yanıt verme ve düzeltici olumlu geri bildirim alma fırsat sağlamak için daha küçük grupta ve haftalık oturum sayısını üçten beşe çıkarmaya karar vermişlerdir. Önkoşul becerilerindeki eksiklikleri gidermek için etkili bir öğretim yöntemi olan kesin öğretimden yararlanmaya karar verilmiştir. Kesin öğretim nedir?

Kesin Öğretim

Daha önce belirtildiği gibi özel tasarlanmış öğretim, belli bir öğrenci ya da öğrenci grubu için bireyselleştirilmiş öğretim planıdır. Kesin öğretim, yüksek etkili uygulamaların öğretimle ilgili öğretim yöntemi uygulamalarından biridir. Kesin öğretim yöntemi genel ve özel eğitimde 40 yılı aşkın etkili öğretim odaklı araştırmalardan türetilmiş ve damıtılmış altı ilke ve 16 öge biçimlendirmektedir.

Özellikle akademik becerilerde öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerle örneğin, sorgulama veya keşif tabanlı öğretim yöntemlerine göre kesin öğretimin daha etkili ve verimli şekilde öğrenmeyi arttırdığına ilişkin çok kanıt vardır. Amerika Birleşik Devletlerinde Ulusal Matematik Danışma Paneli ve Eğitim bilimleri Enstitüsünün (2008) yayınlanan son raporları yetersizlikten etkilenmiş, etkilenmemiş ve özellikle de öğrenme güçlüğü öğrencilerde okuma yazma ve matematik öğretiminde kesin öğretim etkili olduğundan kullanılması önerilmektedir. Özel eğitim aday öğretmenlerinin kazanması gereken öğretim yöntemlerinden biridir.

Kesin öğretim, araştırmalarla desteklenen öğretimsel davranışların açık, net bir dil kullanılarak öğretim tasarımında, sunumda ve amaçları ifade etmede birlikte kullanıldığı ve öğrenciye gereksinimi kadar yardım edilerek bilişsel yükünün azaltıldığı öğretim yöntemi olarak tanımlanmaktadır. Model olma ve rehberli uygulama aşamalarında öğrenciye sık ve çeşitli tepkilerde bulunma fırsatı verilerek öğretime katılımı ve öğretmenin uygun, olumlu, düzeltici geri bildirimleriyle de katılımının kalıcılığı ve de öğretime aktif katılımı artırılmaktadır.

Kesin Öğretimin İlke ve Öğeleri

İlkeler

1. Öğretime katılım süresini en yüksek düzeye çıkarma.

Öğrenciler öğretim etkinliklerine ne kadar aktif olarak katılırlarsa o kadar çok öğrenirler.

2. Yüksek düzeyde başarıyı teşvik etme.

Akademik öğrenme alanlarında başarılı (yani doğru yapan ya da yanıtlayan) öğrenciler, daha fazla başarılı olmaktadır.

3. İçeriğin kapsamını artırma.

Akademik içeriğin kapsamı artırıldığında, öğrencinin etkin ve verimli öğrenmesini artırma olasılığı yükselmektedir.

4. Grup öğretiminde geçirilen süreyi artırma.

Öğrenci, bire bir öğretim uygulamasına kıyasla, öğretmenin yönlendirdiği, gereksinimlerine göre seviye gruplarındaki etkinliklere ve grup öğretimine daha uzun süre katıldığında daha çok öğrenmektedir.

5. Gereksinimi kadar yardım etme

Öğretimi yapılandırma, ipucu verme ve yönlendirici uygulamaya yer verme akademik başarıyı artırmaktadır. İpucunun sistematik silikleştirilmesi öğrencinin daha bağımsız öğrenen olmasını sağlamaktadır.

6. Farklı bilgi biçimlerine yer verme.

Stratejik olarak akademik bilgi ve becerilerden kişinin yararlanabilmesi, bir şeyin ne olduğunu, nasıl yapıldığını, ne zaman ve nerede kullanılacağını bilmesini gerektirmektedir.

Öğeleri

1. Önemli içeriğe odaklanma.

2. Öğretme işlerini mantıklı sıralama.

3. Karmaşık beceriler ve stratejileri daha küçük, yalın öğretim birimlerine dönüştürme, ayırma.

4. Düzeni ve de amacı belli öğretim planları tasarlama.

5. Sunuma, hedef ve beklentileri açıkça belirterek başlama.

6. Öğretim sunusundan önce, önceki bilgi ve becerileri gözden geçirme.

7. Adım adım model olma.

8. Öğretimin aşamalarında açık ve özlü bir dil kullanma.

9. Yeterli sayıda örnek ve örnek olmayan örnekler sunma.

10. İpuçlarının silikleştirildiği rehberli uygulamaya yer verme.

11. Sıkça tepkide bulunma fırsatı yaratma.

12. Öğrenci performansını yakından izleme.

13. Anında olumlu ve düzeltici geri bildirim sağlama.

14. Dersi tempolu sunma.

15. Öğrencinin bilgiyi düzenlemesine yardımcı olma.

16. Dağıtılmış ve eklemeli uygulamalara yer verme.

Olağan öğretim programıyla sözlü problemleri çözmeyi öğrenmekte zorlanan altı öğrenciye, ortak gereksinimleri olan değişim problemlerini çözmeyi öğretmek için özel eğitim öğretmen adayı gereksinimleri kadar yardım etme, silikleştirme ve kesin öğretimden yararlanmıştı. Sınıfta uygulanması aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Yüksek etkili uygulamalardan öğretimi yapılandırma, gereksinimi kadar destek verme ve kesin öğretimin sınıfta uygulanması:

Anahtar Sorular (probleme görsel işaret ve yanıt ekleme)	Yüksek Etkili Uygulama: Gereksinimi Kadar Destek Verme	Yüksek Etkili Uygulama: Kesin Öğretim
<p>Ne biliyorum? Neleri bilmem gerekiyor? Bu problemi nasıl çözerim?</p>	<p>İlk yılda bir meşe fidesi 3 metre uzamıştır. İzleyen her yıl meşe fidanı 1 1/2 metre uzamıştır. 6 yıl sonra meşe ağacının boyunun uzunluğu 10 1/2 metredir. (toplamı problemin yanıtını verme)</p>	<p>Model Olma: Öğretmen üç temel sorunun yanıtını iki ya da üç kez seslendirerek model olmaktadır. Öğretmen: - Neleri biliyorum? İlk yıl meşe fidesinin boyumun üç m uzadığını ve sonraki 5 yılda ise her yıl 1 1/2 m uzadığını ve toplam 6 yılda uzunluğumun 10 1/2 metre olduğunu biliyorum. - Problemden eylem bildiren uzama sözcüğünün artışı belirttiği ve <u>toplamda meşe fidesinin ne kadar uzadığını verildiğini.</u> 5 yılda ne kadar uzadığını bilmem gerekiyor. Bu problemi çözmek için denkleme yerleştirmeliyim. (Öğretmen soruların yanıtlarına göre akıl yürütmeyi açıklayarak problemin denklemini yazar.) $? + ? = ?$ Başlangıçta meşe ağacının uzunluğu 3 m yi denkleme yazıyorum $3 + ? = ?$ ya 6 yıl sonunda 10 1/2 m olduğuma göre eşitliğin yanına, toplam bölümüne yazıyorum. $3 + ? = 10 \frac{1}{2}$ Bulmam gereken sonraki 5 yıl ne kadar büyümüş olduğu, bulmak için 5 ile 1 1/2 yi çarpıyorum) o da 7 1/2 toplam ne kadar büyüdüğünü bulmak için iki sayıyı toplamalıyım. Bu nedenle 3 ün yanına artı ve 7 1/2 yazıyorum ve topluyorum $3 + 7 \frac{1}{2} = 10 \frac{1}{2}$</p>

		<p>- Öğretmen problem yapısını açıkça vurgular. Problem meşe ağacının uzunluğunda olan artışı belirttiğinden değişim problemidir. Toplam verilmediğinde toplama işlemi yapılmaktadır.</p> <p>- Öğretmen anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmek için sorular sorar. Öğretmen öğrencileri eşleştirir. Öğrencilere model olunanları sesli düşünerek eşine yeniden açıklaması için düşün-paylaş fırsatı yaratmaktadır.</p>
<p>Ne biliyorum? Neleri bilmem gerekiyor? Bu problemi nasıl çözerim?</p>	<p>Bir bahçe çalısı ilk yılda 25 cm uzamış. Sonra, her yıl $10 \frac{1}{2}$ cm uzamıştır. 4 yıl sonra bahçe çalısının boyunun uzunluğu $56 \frac{1}{2}$ cm'dir. (yanıt verilmiş)</p>	<p>Kahverli uygulama 1 (İpuçlarıyla soruları yanıtlamayı ve denklemi yazmayı kazandırma): İlk problemdeki öğrenci açıklamalarına göre öğretmen ipuçlarını azaltmaktadır.</p> <p>- Öğretmen şimdi üç sorudan her birini öğrencilere sorarak stratejiye ipucu vermektedir.</p> <p>- Neleri biliyorsun? - Öğrenci, "bahçe çalısının ilk yıl 25 cm ve sonraki her yıl 10.5 cm büyüdüğünü ve dört yılda 56.5 cm olduğunu ve problemde eylem bildiren sözcük artışı belirttiğinden toplama yapılması gerektiğini" seslendirir.</p> <p>- Neleri bilmen gerekiyor? - Üç yılda kaç cm büyüdüğünü bilmem gerekiyor. Bunun için 3 ile 10.5 i çarpmalıyım. Bu problemi çözmek için denkleme yerleştimeliyim.</p> <p>Öğretmen, öğrencilerin benzer yanıtlarını dinler ve öğretmen problemin anlaşıldığını doğrulamak için grupta üç soruyu tartışır. Öğretmen öğrencilere problemi açıklama ve denklemi yazmaları için düşün-paylaş fırsatı verir.</p> <p>Öğretmen, gerektiğinde öğrencilere bireysel olarak yardım eder.</p>

Ne biliyorum? Neleri bilmem gerekiyor? Bu problemi nasıl çözerim?	Bir çiçek ilk ay 8 cm uzamıştır. Sonra, her hafta 1 1/2 cm uzamıştır. 3 hafta sonra çiçeğin boyu kaç cm uzamıştır? (yanıt yok)	Rahberli uygulama II (ipuçlarını azaltarak soruları yanıtlamayı ve denklemi yazmayı kazandırma): Şimdi problemin yanıtı verilmemiştir Öğretmen öğrencilere üç temel soruyu yanıtlamalarını söyleyerek ipucunu azaltır. Problemi okuma ve temel soruları yanıtlamaları için öğrencilere 2-3 dakika verir. - Öğrenci denklemi nasıl yazdığını eşine açıklar. Öğrenciler problemi çözer. - Öğretmen öğrencilerin problemi tamamladığını doğrulamak için öğrencilerden denklemi nasıl yazdıklarını ve çözümünü gruba anlatmalarını istemiş, gerektiğinde hatırlatmalarıyla (ipuçları) gereken desteği vermiştir.
Görsel işaretler yok	Bir çiftçi, meşe fidesi dikmiştir. İlk yıl 100 cm uzamıştır. Sonra, her yıl, 10 3/4 cm uzamıştır. 9 yıl sonra meşe ağacının uzunluğu ne kadardır? (Yanıt yok)	Bağımsız Uygulama: Öğretmen öğrencilerden problemi bağımsız olarak okumalarını ve sonra mutlaka yanıtlamaları gereken üç temel soruyu düşünmelerini ister. Öğrenciler problemi bağımsız olarak çözer. Öğretmen izler ve gerektiğinde destek sağlar. (İpucu yok)

Genel olarak öğretmenler özel desenlenmiş öğretim sonucunda öğrencilerin problem çözmede gösterdiği ilerlemeden memnun olmuştur. Planları gözden geçirdiklerinde yüksek etkili uygulamaların öğretim ana başlığı altında olan gereksinimi kadar yardım etme, kesin öğretim ve yoğun öğretimin planlarında anahtar uygulamalar olduğunu belirlemişlerdir. Yüksek etkili uygulamalar nelerdir?

Yüksek Etkili Uygulamalar

Yüksek etkili uygulamalar, öğretmenlerin özel tasarlanmış öğretimi etkili uygulayabilmesi için kazanması ve uygulaması gereken bir dizi mesleki uygulamadır.

Okul öncesinden 12. sınıfa kadar tüm öğrencilerin öğrenmelerine yardım etmek için öğretmen ve diğer meslek elemanı adaylarından öğrenmeleri ve uygulamaları beklenen bir dizi temel uygulamadır. Özel eğitim alanında çalışanlarca hazırlanan "özel eğitimde yüksek etkili uygulamalar" başlıklı yayında 22 yüksek etkili uygulama işbirliği, ölçümlenme, öğretim, sosyal ve duygusal yardım ana başlıkları altında irdelenmiştir. Tüm özel eğitim öğretmeni yetiştirme programlarında öğretilmeleri önerilmiştir. Belirlenmiş olan yüksek etkili uygulamaların seçiminde izleyen ölçütlerden yararlanılmıştır.

Uygulamalardan her biri mutlaka

a. Doğrudan öğretim odaklı olma

b. Herhangi bir öğretim ortamında yüksek sıklıkta uygulanma.

c. Araştırma temelli, öğrencinin katılımını ve öğrenmesini arttırdığı bilinen uygulamalar

d. Herhangi bir öğrenme alanında ya da öğretme yaklaşımıyla geniş çapta uygulanabilir ve kullanılabilir olma.

e. Ustaca uygulandığında etkili öğretimin temelini oluşturma.

Etkili özel tasarlanmış öğretimin tasarımı ve uygulanmasında yüksek etkili uygulamalardan yararlanma başlama noktası olabilir. Örneğin, dikkat ve işler belleğe ilişkin sorunu olduğu belirlenen bir kişi için yüksek etkili uygulamalardan kesin öğretim, kişinin dikkat ve işler bellek problemlerinin her ikisi de yanıt sunduğundan uygun bir seçim olabilir.

Özel eğitim örgütlerince eğitim fakülteleri özel eğitim bölümlerinin özel eğitim öğretmeni yetiştirme programlarında öğretilmesi önerilen 22 yüksek etkili uygulama işbirliği, ölçümlenebilir, sosyal/ duygusal/davranışsal destek ve öğretim ana başlıkları altında Tablo 2 de yer almaktadır.

➤ **Tablo 2. Yüksek Etkili Uygulamalar**

	İşbirliği
1	Oğrencinin başarısını artırmak için meslek elamanlarıyla işbirliği yapma.
2	Meslek elamanları ve ailelerle arasında işbirliğini sağlamak için toplantılar düzenleme. İşbirliğini kolaylaştırma.
3	Oğrencilerin öğrenmesine yardım etmek ve gereken diğer hizmetleri sağlama bağlamak için ailelerle işbirliği yapma.
	Ölçümleme
4	Oğrencinin yaptıkları ve gereksinimleri hakkında kapsamlı bilgi edinmek için birden fazla bilgi kaynağından yararlanma.
5	Ölçümleme bilgilerini paydaşlara iletme ve yorumladıktan sonra onlarla birlikte işbirliği içinde özel öğretim planını tasarlama ve uygulama.
6	Ölçümleme verilerinden yararlanarak, öğretim uygulamalarını analiz ederek ve gereken düzeltmelerin yapıldığı iyileştirilmiş öğretimle öğrencinin ilerlemelerini arttırma.
	Sosyal/Duygusal/Davranışsal Destekleri
7	Tutarlı, düzenli ve saygılı bir öğrenme ortamı oluşturma.
8	Olumlu ve yapıcı geri bildirimlerle öğrencilerin öğrenme ve davranışlarını yönlendirme.
9	Sosyal davranışlar öğretme.
10	İşlevsel davranış ölçümlemesine yer vererek bireysel davranış destek planı geliştirme.
	Öğretim
11	Uzun ve kısa vadeli öğrenme hedeflerini belirleme ve öncelik sırasına koyarak sıralama.
12	Özel tasarlanmış öğretimin amaçlarına uygun sistematik öğretim tasarlama.
13	Öğretim programındaki kazanım ve öğretme işlerinde yararlanılan gereçleri, özel öğretim amaçlarının uygunluğunu sağlamak için uyarlama.
14	Oğrenme ve davranışlarında bağımsız olmalarını desteklemek için bilişsel ve üst bilişsel stratejiler öğretme.
15	Gereksinimi kadar yardım etme.
16	Kesin öğretiminden yararlanma.
17	Esnek gruplamaya yer verme.
18	Oğrencinin aktif katılımını cesaretlendiren stratejiler kullanma.
19	Yardımcı ve öğretici teknolojilerinden yararlanma.
20	Yoğun öğretime yer verme.
22	Kişiyi yeni öğrendiklerini farklı zaman, ortamlarda kullanma, genellemesi ve sürdürmesini sağlayacak şekilde öğretme.
22	Olumlu ve yapıcı geri bildirimlerle öğrencinin öğrenme ve davranışlarına yön verme.

Yetersizlikten etkilenmiş ve öğrenme güçlüğü olan kişilere özel tasarlanmış öğretimin amaçlarında belirtilen davranışları, becerileri, kavramları ve stratejileri en yüksek düzeyde kazandıracak şekilde özel eğitim öğretmenleriyle birlikte diğer öğretmenlerin, meslek elamanlarının yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu da ancak eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme programlarındaki öğretmen adaylarına yeterliliğe dayalı olarak yüksek etkili uygulamaları öğretmeleri ve uygulatmalarıyla mümkündür.

Sözün Özü

Öğretmenler ve öğretmen adayları yüksek etkili uygulamaları yeterliliğe dayalı hazırlanan programlarda öğrenmediklerinde ve uygulayamadıklarında, temel eğitim evresinde tüm öğrencilerin %50'sine ek olarak yaklaşık 900 bin göçmen çocuğu asgari düzeyde temel akademik, sosyal ve devimsel beceriyi öğrenmeden dördüncü ve sekizinci sınıfı tamamlayarak topluma katılmayı sürdüreceklerdir. Milli Eğitim Bakanlığı yüksek etkili uygulamaların uygulanmasını sağlayacak düzenlemeleri yapmadığı sürece var olan durum sürecektir.

Yapabildiklerine ve gereksinimlerine göre öğretimde uyarlamalar yapıldığında öğrenemeyen çocuk yoktur. Öğretmeyen öğretmen ve sistemler vardır. Öğrencilerden var olan öğretim programı ve uygulamasına uymasını beklemek (öğretmeyen öğretmen) ve kazanımlardaki davranışları öğrenmeyenleri bir üst sınıfa geçirmek (öğretmeyen sistem) yerine öğretim programının kazanımlarındaki davranışları kazanmalarını sağlamak için değerlendirme ve öğretimde uyarlama yapılmalı, öğrencilere sosyal/duygusal/davranışsal destekler sağlanmalı, öğretmenler ve diğer meslek elamanları arasında işbirliğini artırıcı önlemler yüksek etkili uygulamalar gözetilerek alınmalıdır. Öğretebilen öğretmen yetiştirmek için yüksek etkili uygulamalar dikkate alınarak öğretmenler yetiştirilmelidir. Öğretmenin yüksek etkili uygulamaları uygulayabilmesine fırsat verecek şekilde eğitim ve öğretim sisteminde gerekli uyarlamalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- Archer, A. L. ve Hughes, C. A. (2011). *Explicit instruction: Effective and efficient teaching*. New York, NY: Guilford Press.
- Doabler, C. T., Clarke, B., Stoolmiller, M., Kosty, D. B., Fien, H., Smolkowski, K. ve Baker, S. K. (2016). Explicit instructional interactions exploring the black box of a Tier 2 mathematics intervention. *Remedial and Special Education*. Advance online publication. doi:10.1177/0741932516654219
- Ellis, E. S., Worthington, L. A. ve Larkin, M. J. (1994). Executive summary of research synthesis on effective teaching principles and the design of quality tools for educators (Tech. Rep. No. 6). Eugene: University of Oregon, National Center to Improve the Tools of Educators.
- Fuchs, L. S., Fuchs, D., ve Malone A. S. (2017). The taxonomy of intervention intensity. *Teaching Exceptional Children*, 50(1), 35–43.
- Hughes, C. A. (2011). Effective design and delivery of task-specific learning strategy instruction for students with learning disabilities. *Focus on Exceptional Children*, 44(2), 1–16.
- Hughes, C. A., Morris, J. A., Therrien, W. J., ve Benson, S. K. (2017). Explicit instruction: Historical and contemporary contexts. *Learning Disabilities Research & Practice*, 32, 140–148. doi:10.1111/ldrp.12142
- Kamil, M. L., Borman, G. D., Dole, J., Kral, C. C., Salinger, T., ve Torgesen, J. (2008). *Improving adolescent literacy: Effective classroom and intervention practices. A practice guide (NCEE No. 2008–4027)*. Washington, DC: National Center for Education Evaluation and Regional Assistance, Institute of Education Sciences, U.S. Department of Education.
- McLeskey, J., Barringer, M.-D., Billingsly, B., Brownell, M., Jackson, D., Kennedy, M., . . . Ziegler, D. (2017). *High-leverage practices in special education*. Arlington, VA: Council for Exceptional Children & CEEDAR Center.
- National Mathematics Advisory Panel. (2008). *Foundations of success: The final report of the National Mathematics Advisory Panel*. Washington, DC: U.S. Department of Education.
- Özyürek, M. (2009). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı*. Ankara, Kök Yayınları
- Özyürek, M. (2015). *Özel Eğitimde Ölçümleme ve Değerlendirme*. Ankara, Kök Yayınları.
- Özyürek, M. ve Emecen Dağseven, D. (2019). *Temel Matematik Becerilerinin Öğretimi: Matematikte öğrenme güçlüğü önleme ve düzeltme*. Ankara, Vize Akademik
- Riccomini P. J., Stephanie, M., ve Hughes, C. A. (2017) *Big Ideas in Special Education: Specially Designed Instruction, High-Leverage Practices, Explicit Instruction and Intensive Instruction*. *Teaching Exceptional Children*, 50(1), 1–8.

Prof. Dr. Mehmet ÖZYÜREK
Emekli Öğretim Üyesi

ESOGÜ ÖZEL EĞİTİM

ÖSYM 2022 yılı merkezi yerleştirme ile öğrenci alan Yükseköğretim lisans programlarında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Öğretmenliği programı en düşük 416,49487 puan ve en yüksek 446,84585 puanla toplam 90 öğrenci almıştır.

Bölümümüzü kazanan ve kayıt yaptıran öğrencilerimize lisans eğitimleri boyunca başarılar diliyoruz.

ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Öğretim üyesi Prof. Dr. Şerife YÜCESOY ÖZKAN tarafından "Bana Aferin De! Hadi Yatağa Dediğimde, Hep Karnı Acıkıyor!" podcast'i gerçekleştirildi.

Prof. Dr. Şerife YÜCESOY ÖZKAN davranış analizi bakış açısıyla problem davranışları anlatıyor.

Podcast'i dinlemek için aşağıdaki bağlantıyı kullanabilirsiniz.

<https://open.spotify.com/episode/5GTGpM7wfoe5eWtalYKiVB>

Özel Gereksinimleri Olan Bireyler İçin Etkili Öğretim Yöntemleri

Özel gereksinimleri olan öğrencilerin pek çok bilgi ve beceriyi öğrenmek için sistematik öğretime ve etkililiği araştırmalar ile ortaya konulmuş etkili yöntemlerin kullanımına gereksinim duydukları bir gerçektir. Bu kitap zengin içeriği ile öğretmen adaylarının, alanda çalışan öğretmenlerin ve uzmanların özel gereksinimleri olan öğrencilere etkili öğretim yöntemlerini kullanarak sistematik öğretim sunma bilgi ve becerilerini arttırmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, kitapta özel eğitim alanında kullanılan ve farklı yaklaşımlara dayanan çeşitli öğretim yöntemlerine yer verilmiştir.

Kitabın ilk bölümünde öğrenmenin aşamalarından edinim, akıcılık, genelleme ve kalıcılık ile bu aşamaları kolaylaştıran stratejilere yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde sosyal geçerlik ve ekolojik geçerlik kavramlarından söz edilmiştir. İkinci bölümde Yanlızsız Öğretime ilişkin temel kavramlara yer verilmiş olup; eşzamanlı ipucuyla öğretim, sabit bekleme süreli öğretim, artan bekleme süreli öğretim, ipucunun giderek arttırılmasıyla öğretim ve aşamalı yardımla öğretim olmak üzere bu yanlızsız öğretim yöntemlerine ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Öykü Temelli Uygulamalar başlıklı üçüncü bölümde sosyal öyküler, güç kartları ve karikatür sohbetleri ile öğretim yöntemlerine ilişkin paylaşımlarda bulunulmuştur.

Kitap Önerisi

Dördüncü bölümde Doğrudan Öğretim Yöntemine yer verilmiştir. Bu bölümde model olma, rehberli uygulama ve bağımsız uygulama basamakları örnekleriyle ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bölüm beşte ise Model Olma ve Model Olmanın Bileşen Olarak Yer Aldığı Uygulamalar başlığı altında canlı model olma, video ile model olma, davranışsal beceri öğretimi ve uygun olan ve olmayan davranış örnekleriyle öğretime ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Bölüm altıda Doğal Öğretim Yöntemlerinden fırsat öğretimi, doğal bağlama dayalı dil öğretimi, etkinlik temelli öğretim, geçiş temelli öğretim, rutin temelli öğretim ve gömülü öğretim yöntemlerine yer verilmiştir. Öğrenme Stratejilerinin Kazandırılması başlıklı yedinci bölümde duyuşsal stratejiler, dikkat stratejileri, bellek stratejileri, bilişsel stratejiler ve üstbilişsel stratejiler açıklanmıştır. Son olan sekizinci bölümde ise Kendini Yönetme ve Kendini Yönetme Stratejileri ile ilgili açıklamalar ele alınmıştır.

Impact of a mixed method training programme on attitudes of future doctors toward intellectual disability

Sevil Akbulut Zencirci¹, Selma Metintas², Ferdi Kosger³ and Meral Melekoglu⁴

¹Bilecik Provincial Directorate of Health, Bilecik, Turkey; ²Department of Public Health, Faculty of Medicine, University of Eskişehir Osmangazi, Eskişehir, Turkey; ³Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, University of Eskişehir Osmangazi, Eskişehir, Turkey; ⁴Department of Special Education, Faculty of Education, University of Eskişehir Osmangazi, Eskişehir, Turkey

Objective: The aim of the study was to evaluate the effectiveness of a mixed method training programme in improving attitudes of senior medical students toward intellectual disability (ID).

Methods: This study was a quasi-experimental intervention study conducted with the senior medical students. The intervention groups received a mixed method training programme that included seminars, role-playing, social contact, and interactions with people with ID as simulated patients, which have been described in the literature as effective training methods. The control groups was shown a video unrelated to ID. The effectiveness of the intervention was evaluated by administering the Attitudes Toward Intellectual Disability Questionnaire (ATTID)-Short Form to both the intervention and control groups as pre-intervention, post-intervention, and 6-week follow-up.

Results: A significant difference was found positively between pre-intervention post-intervention, and 6-week follow-up ATTID-Short Form scores in the intervention groups on factors of Discomfort, Knowledge of capacity and rights, Sensitivity or tenderness, Knowledge of causes, except for the interaction factor. The differences between pre-intervention and 6-week follow-up scores were significantly greater in the intervention groups compared with the control groups on all factors except the Sensitivity or tenderness factor.

Conclusions: The results of this study showed that the mixed method training programme resulted a positive change in students' attitudes toward people with ID.

KEYWORDS: attitude, attitude change, intellectual disability, mixed method training programme, medical students

Introduction

People with Intellectual Disability (ID) are one of the vulnerable and disadvantaged groups exposed to inequalities in health (Ryan and McQuillan 2005). The main determinants of health inequalities in people with ID are exposure to social determinants of poorer health, increased risk of health problems related to specific genetic and biological causes of ID, communication difficulties and reduced health literacy, personal health risks and behaviours, and deficiencies relating to access to healthcare provision (Emerson and Baines 2011).

There are cases where many of the negative experiences in health care provision are due to health professionals lacking appropriate training and skills in dealing with people with ID (Menschop 2004). Attitudes of healthcare professionals toward ID may also lead to

neglect and premature death (Menschop 2007). It was noted that if the attitudes of future doctors toward ID do not improve, the efforts to reduce the health inequalities of these people may be adversely affected (Ryan and Scior 2014).

The article entitled 'Teaching learning disability to undergraduate medical students' emphasises confidence and positive attitudes when dealing with people with ID, and the importance of ID training in medical school curriculum (Packard 2002). A literature review conducted by Ryan and Scior (2014) on medical school students' attitudes toward people with ID, reported that teaching and training may improve students' attitudes toward people with ID. They also note that further research is needed to determine the kinds of intervention that improve these attitudes.

Although there are studies in the international literature on improving medical student attitudes, the number

Bölümümüz öğretim elemanlarından Dr. Öğr. Üyesi Meral MELEKOĞLU'nun da yazarları arasında yer aldığı çalışma üniversitemiz Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda uzmanlık tezi olarak yürütülen araştırmanın bir ürünü olarak yayımlanmıştır.

Benzetim, seminerler, rol oynama ve sosyal etkileşimi içeren bir dizi etkinlikten oluşan eğitim programının zihin yetersizliği olan bireylere yönelik tutumlarını değiştirmedeki etkisinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmanın katılımcıları tıp fakültesinin son sınıfında öğrenimlerini sürdürmekte olan doktor adaylarıdır. Eğitim programının içeriğinde zihin yetersizliği olan bireylerin genel özellikleri, sağlık gereksinimleri, hakları, bu bireylerle nasıl iletişim kurulabileceği ve sağlık sorunları gösteren zihin yetersizliği olan bir bireye doktor olarak nasıl yaklaşılabileceği gibi konularda teorik bilgilerin yanı sıra özel bir özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde gerçekleştirilen ziyaretler yer almıştır. Araştırmanın bulguları tıp fakültesi son sınıf öğrencilerine sağlanan bu eğitim programının, katılımcıların zihin yetersizliği olan bireylere yönelik tutumlarında müdahaleye katılmayan kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmacıların da alanyazına dayalı olarak ifade ettikleri gibi sağlık eşitsizliklerinin giderilmesinde, geleceğin doktorlarının zihin yetersizliği olan bireylere yönelik tutumlarının değiştirilmesi önemli bir gereklilik olarak kabul edilebilir. Bilgilendirmenin tutumlar üzerindeki olumlu etkisinin ortaya konulduğu bu araştırmanın tam metnine erişmek için <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/20473869.2022.2085023> bağlantısı kullanılabilir.

**Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Fakültesi Özel Eğitim Dergisi**
Erken Görüşüm

ARAŞTIRMA
Gönderim Tarihi: 20.01.21
Kabul Tarihi: 05.12.21
Erken Görüşüm: 10.01.22

**Özel Gereksinimli Çocuklarla İlk Karşılaşma ve Özel Eğitim Öğretmen
Adaylarının Eğitimlik Deneyimi**

Hasil Öztürk¹ Volkan Şahin² Sergin Vuran³

Öz

Görüş: Özel gereksinimli (ÖG) bir çocuğun katılımıyla gereksinimleri değişen aileler en çok çocuklarının yeterliliği ve nasıl eğitileceği hakkında bilgiye, maddi ve sosyal desteklere gereksinim duyduklarını ifade etmektedirler. ÖG çocuğa sahip ailelerin gereksinimlerini karşılayan ve onlara destek sunan önemli paydaşlardan biri özel eğitim öğretmenleridir. Bu nedenle, ailelerin ve ÖG bireylerin gereksinimlerini karşılayabilmeleri için özel eğitim öğretmenlerinin teoride ve pratikte donanımlı bir şekilde mesum olmaları gerekmektedir. Ancak özel eğitim öğretmenliği programının teorik olarak yoğun olmasına rağmen uygulamaya yönelik akademiklerin bulunduğu ifade edilmektedir. Bu çalışmada farklı gereksinimleri bulunan ÖG çocuğa sahip ailelerle etkin denemede uygulamaya katılmak isteyen özel eğitim öğretmen adaylarına, gönüllülük çerçevesinde bir araya getirilerek, ailelerin destek gereksinimlerinin ve öğretmen adaylarının uygulama gereksinimlerinin eş zamanlı olarak karşılanmasını sağlamak ve süreç sonunda aileler ile öğretmen adaylarının deneyimlerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmaya ÖG çocuğa sahip 4 ebeveyn ve 4 öğretmen adayı katılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ve araştırmacı günlüklerinden elde edilmiş veriler, tematik olarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Süreçte yaşanan deneyim, ailelerin gözetiminde öğretmen adaylarını birer abi, abla konumundan çıkıp öğretmene dönüştürdüğüne ortaya koymuştur. Öğretmen adayları da kendilerini zamanla bir öğretmen gibi görmeye başladıklarını ifade etmişlerdir.

Tartışma: Özel eğitimde yer alan paydaşların gereksinimleri doğrultusunda bir araya getirilip gönüllü eğitimlik sürecinde her iki tarafın da ek yük üstlenmeden kazanımlar elde ettiği görülmektedir. Gönüllü eğitimlik sürecine benzer süreçlerle özel eğitim öğretmenliği programında uygulama yoğunluğunun artırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Özel gereksinimli birey, eğitimcilik, özel eğitim öğretmen adayları, gönüllülük, fenomenoloji.

Araştırma için: Öztürk, H., Şahin, V., & Vuran, S. (2022). Özel gereksinimli bir çocukla ilk karşılaşma ve özel eğitim öğretmen adaylarının eğitimlik deneyimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, Erken Görüşüm*. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdersisi.865603>

¹Sorumlu Yazar: Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi, E-posta: hozturk@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5846-2130>
²Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi, E-posta: vs@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7930-8080>
³Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, E-posta: svuran@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-3558-1102>

Özetin son kısmı ERKEN GÖRÜŞÜM

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi'nde Ocak 2022'de erken görünüm sayısında yayımlanan çalışmada özel gereksinimli çocuğu olan ailelerle özel eğitim öğretmen adaylarını, gönüllülük çerçevesinde bir araya getirerek süreç sonunda aileler ile öğretmen adaylarının deneyimlerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji kullanılarak gerçekleştirilen araştırmaya özel gereksinimli çocuğu olan dört ebeveyn ve özel eğitim öğretmenliği programına devam eden dört öğretmen adayı katılmıştır. Süreçte kendilerine araştırma ekibi tarafından danışmanlık sağlanan öğretmen adayları ve aileler 8-10 hafta süreyle birlikte çalışmışlardır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ve araştırmacı günlüklerinden elde edilmiş veriler, tematik olarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın bulguları, özel eğitim gereksinimli çocuklarla ailelerinin erken dönemde özel eğitim öğretmen adaylarının bir araya gelmesinin önemli çıktıları olduğunu göstermiştir. Buna göre süreçte yaşanan deneyime dayalı olarak aileler öğretmen adaylarını birer abi, abla olarak görmekten ziyade, öğretmen olarak görmeye başlamışlardır. Öğretmen adayları da kendilerini zamanla bir öğretmen gibi görmeye başladıklarını ifade etmişlerdir.

Yazarların ortaya koydukları tartışmaya göre, özel gereksinimli çocukların eğitiminde yer alan birincil paydaşlar olan aile ve eğitmenin gereksinimleri doğrultusunda bir araya getirildiği gönüllü eğitimlik sürecinde her iki tarafın da ek yük üstlenmeden kazanımlar elde ettiği görülmektedir. Özellikle özel eğitim öğretmenliği lisans programında uygulama fırsatlarının azlığının oluşturabileceği dezavantajları azaltmak üzere gönüllü eğitimlik sürecine benzer süreçlerle özel eğitim öğretmenliği programında uygulama yoğunluğunun artırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Araştırmanın tam metnine erişmek için <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdersisi.865603> bağlantısı kullanılabilir.

Benefits of collaborative teaching models in teacher education programs: Sharing disability knowledge and promoting inclusion

Talya Drescher¹ and Ya-Chih Chang²

¹College of Education, California State University Channel Islands, Camarillo, CA, USA; ²Division of Special Education and Counseling, California State University, Los Angeles, CA, USA

ABSTRACT

This article presents an exploratory study aimed to document co-taught education courses across the general-special education curriculum and to determine perceived change in students' disability knowledge as a result of taking the courses. Collaborative teaching taught by a general and special education university faculty was examined over a 10-week quarter at a large public university. The infusion approach of teaching disability utilized in the study shows great promise for providing disability knowledge to general education pre-service students who may otherwise receive minimal disability-related coursework. Recommendations for future research and practice are discussed.

ARTICLE HISTORY

Received 2 March 2020
Accepted 2 November 2021

KEYWORDS

inclusion; disability; teacher education; collaboration; pre-service

Introduction

The Individuals with Disabilities Education Act (2004) dictates the academic placement of students with disabilities in the least restrictive environment. Specifically, students with disabilities who were once historically segregated or pulled out of classes for specialized instruction are now participating in the same classes to the greatest extent possible with their typically developing peers. The influx of students with disabilities in general education classrooms also created a shift in program delivery models. School districts now have collaborative teaching models in classrooms requiring special and general educators to work and teach together to provide high-quality academic content to all students. Today, dominant educational philosophies and national policy are unified in the support for inclusion (Council for Exceptional Children Policy Manual 2014; IDEA 2004). Researchers have also continued to examine best practices for the delivery of inclusion services and implementation of evidence-based, high-leverage practices in inclusive settings (e.g. Florian 2014; Friend et al. 2010; Rivera and McKeithan 2021; Solls et al. 2012). Considering the emphasis on collaborative teaching models in K-12 schools, institutions of higher education have a responsibility to not only teach about collaborative teaching models and methods but also to model best practices for preservice teachers.

CONTACT Talya Drescher talya.drescher@csuci.edu College of Education, California State University, Channel Islands, One University Drive, Camarillo 93012, CA, USA
© 2022 Teacher Development

Araştırmanın nitel bulgularından ilki, öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin bilgileri geleneksel bir içeriğe kıyasla daha iyi öğrendiklerini dile getirmiş olmalarıdır. Özellikle ortak oturumlarda ödevlerin gerçekleştirilmesi sırasında farklı alandan biriyle birlikte çalışmanın deneyimlerini olumlu etkilediğini vurgulamışlardır. Ayrıca dersleri birlikte planlayan iki öğretim elemanının belirttiklerine göre bu iş birlikli öğretim süreci öğretmen yetiştirme programlarının ilişkili çalışmaları için önemli bir unsur olarak görülmüştür. Nitel bulguların yanında nicel bulgular da öğretmen adaylarının ifadelerini destekler niteliktedir. Ön test ve son test sonuçlarına göre öğretmen adaylarının yetersizlikler konusundaki bilgi düzeyleri anlamlı düzeyde artış göstermiştir.

Bütünleştirme/kaynaştırma yoluyla eğitimin niteliğini artırmaya yönelik uygulamaların önemli unsurlarından birinin de öğretmen eğitimi olduğu göz önünde bulundurulduğunda, henüz lisans döneminde birlikte çalışma becerilerinin geliştirilebilmesi için önemli bir örnek olabilecek çalışmanın tam metnine erişmek için şu bağlantı kullanılabilir:
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13664530.2022.2032299>

Hazırlayanlar

Özel Eğitim Öğretmeni Olmak

Doç. Dr. Nevin GÜNER YILDIZ, ESOGÜ Eğitim Fakültesi

Konuk Yazar

Prof. Dr. Mehmet ÖZYÜREK, Emekli Öğretim Üyesi

Kitap Önerisi

Dr. Öğr. Üyesi Gözde TOMRİS, ESOGÜ Eğitim Fakültesi

Araştırma Önerisi

Dr. Öğr. Üyesi Mine SÖNMEZ KARTAL, ESOGÜ Eğitim Fakültesi

Haber

Araş. Gör. Dr. Turgut BAHÇALI, ESOGÜ Eğitim Fakültesi

Sayı Editörü

Doç. Dr. Nevin GÜNER YILDIZ, ESOGÜ Eğitim Fakültesi

Tasarım ve Dizgi

Araş. Gör. Dr. Turgut BAHÇALI, ESOGÜ Eğitim Fakültesi

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü
Meşelik Kampüsü
Büyükdere Mah. 26040
Odunpazarı-Eskişehir/TÜRKİYE

Telefon: +90 222 239 37 50
Bölüm Başkanlığı: 6820
Bölüm Sekreterliği: 6821
E-mail : ozelegitim@ogu.edu.tr